

Verslag

VERSLAG COMMISSIE WATERSYSTEMEN 17 NOVEMBER 2023**Aanwezig.**

Els van Bon (Uniebureau), Bea de Buissonjé (Waterschap Amstel Gooi en Vecht), Cees Pieter van Burgsteden (Wetterskip Fryslân), Carlo van Dijk (Waterschap Vallei en Veluwe), Piet van der Eijk (Waterschap Hollandse Delta), Eric Gloudemans (Uniebureau), Rian Govers (Waterschap Brabantse Delta), Bert de Groot (Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden), Ernest de Groot (Aa en Maas), Klazien Hartog (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier), Erik den Hertog (voorzitter CWS), Anke van Houten (Uniebureau), Nicole Koks (Waterschap Drents Overijsselse Delta), Manita Koop (Hoogheemraadschap van Delfland), Mark van Kruining (secretaris CWS), Jaap Lodders (Waterschap Zuiderzeeland), Mariël Middendorp (voorzitter WWS), Marianne Poissonnier (Scheldestromen), Eveline Reynhout (Uniebureau), Kees Romijn (Waterschap Rivierenland), Mado Ruijs (Waterschap de Dommel), Rogier van der Sande (voorzitter Uniebestuur), Adriënne van der Sar (Uniebureau), Peter Schrijver (Waterschap Rijn en IJssel), Wilbert Siebring (Waterschap Vechtstromen), Aad Straathof (Hoogheemraadschap van Rijnland), Jos Verdoold (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard), Josette van Wersch (Waterschap Limburg), Arie van Wijk (Waterschap Noorderzijlvest), Anja Woortman (Waterschap Hunze en Aa's).

Berichten van verhindering.

Josien van Cappelle (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard), Wim van Gorsel (Waterschap Scheldestromen).

1. Opening.

Voor een drietal onderwerpen is het van belang eerder dan de reguliere vergadering van 22 maart bijeen te komen, daarom is deze extra online CWS georganiseerd.

2. Advies ruimtelijke arrangementen NOVEX

(bijlage CWS 24-1 t/m CWS 24 1c. Ter besluitvorming).

Rogier van der Sande leidt het onderwerp inhoudelijk in. Minister Harbers heeft de Unie gevraagd te adviseren over de NOVEX ruimtelijke voorstellen en ruimtelijke arrangementen, zoals aangekondigd in de Water bodem sturend brief van november 2022 (bijlage CWS 24-1b). Deze ruimtelijke voorstellen zijn eind 2023 / begin 2024 opgeleverd door de provincies. BZK wil in het voorjaar de arrangementen sluiten. Minister Harbers vraagt de waterschappen 'te reflecteren op de manier waarop met het water- en bodemsysteem rekening is gehouden in de ruimtelijke voorstellen en te adviseren over wat er vervolgens aan doorwerking nodig is in de op te stellen ruimtelijke arrangementen tussen Rijk en provincie.' In de concept-adviesbrief (CWS 24-1a) wordt ingegaan op deze vragen. Daarmee beogen we de afspraken in de ruimtelijke arrangementen zodanig te beïnvloeden dat het waterbelang beter wordt meegenomen. Op 29 februari moet het advies ingeleverd worden bij het Ministerie. Daarnaast zullen er ook gesprekken plaatsvinden met I&W. De analyse van de ruimtelijke voorstellen (bijlage CWS 24-1c) wordt niet meegestuurd met de brief, maar is wel ambtelijk gedeeld.

Uit de analyse blijkt dat de best presterende provincie water en bodem meeneemt als uitgangspunt maar nog niet goed genoeg heeft uitgewerkt. De rest van de ruimtelijke arrangementen is nog minder ambitieus, dat is teleurstellend. Daarom is een duidelijke brief, die wel fatsoenlijk is, op z'n plaats waarin aangegeven is dat water en bodem onvoldoende in de NOVEX'en zitten. De CWS geeft een uitgebreide reactie. Detailopmerkingen zijn door aanwezige Uniemedewerkers direct verwerkt. Dit verslag geeft op een wat hoger abstractieniveau een weergave van wat is ingebracht.

- De brief kan duidelijker en helderder geformuleerd worden, maar hoeft niet scherper in toon.

- In de brief mag doorklinken dat er een einde is aan de maakbaarheid van het systeem en waterschappen verwachtingen soms niet meer kunnen waarmaken. Daarbij kan benadrukt worden dat een andere manier van samenwerking nodig is. Niet alles is op te lossen met meervoudig ruimtegebruik.
- Grensoverschrijdende problematiek kan meer aandacht krijgen in de brief, zoals de bruinkoolwinning.
- Het is onduidelijk of de juiste betekenis van 'comply or explain' wordt toegepast.
- Bodem zou meer aandacht kunnen krijgen, mogelijk gekoppeld aan oppervlakte- en grondwater.
- Wat is nodig om tot vergelijkbare regels en vergelijkbare analyses te komen? Een relevant punt, maar hoeft niet in de brief te worden opgenomen.
- Wordt er geredeneerd vanuit waarde of vanuit geld? Dit aspect kan in de gesprekken naar voren worden gebracht.
- Voorkomen moet worden dat 'water en bodem sturend' steeds kleiner wordt; van sturend, naar ordenend en vervolgens naar mede ordenend.
- Er zijn zaken die de NOVEX gebieden qua grootte overschrijden en meerdere waterschappen betreffen (zoals de Lelylijn). Goed om erover na te denken waar die geadresseerd kunnen worden.
- Door gebruik te maken van kaartmateriaal komen bepaalde opgaven niet goed terug, goed om daar oog voor te hebben. Overigens zijn kaartjes die heel Nederland bedekken vaak minder zeggend; goed om vooral regionaal, eigen kaartmateriaal te gebruiken.
- Ook andere ministeries zouden zich druk moeten maken over water en bodem, bijvoorbeeld het Ministerie van Economische Zaken.
- 'Water en bodem sturend' is niet nieuw, daar was al sinds 2007 sprake van, mogelijk kan daarnaar verwezen worden.
- Waterschappen worden door sommigen gezien als 'showstopper' bij nieuwe ontwikkelingen en dat is niet terecht. Waterschappen zijn wel de 'waarschuwer' dat op lange termijn zaken anders moeten. Door waterschappen vroegtijdig te betrekken kan voorkomen worden dat in een latere fase op de rem moet worden getrapt.
- Goed om de houding van 'kritische vriend' aan te nemen voor mede overheden en daarbij het eigen huiswerk op orde te hebben.
- Het zou fijn zijn om een aantal praktijkvoorbeelden te verzamelen, waarbij 2 voorbeelden laten zien dat wat er fout gaat, 2 voorbeelden laten zien wat goed gaat en 2 voorbeelden illustreren dat je hard moet werken om water en bodem in een bepaalde situatie op de agenda te hebben en te houden.

De CWS geeft Rogier van der Sande het mandaat om de brief af te ronden, waarbij recht gedaan wordt aan de ingebrachte punten.

3. Zienswijze ontwerp Nationaal Programma Landelijk Gebied

(bijlage CWS 24-2 + 2a. Ter besluitvorming).

Els van Bon (Uniebureau) leidt het onderwerp inhoudelijk in. Minister van de Wal heeft het ontwerp NPLG op 16 januari ter visie gelegd. Het ontwerp NPLG is tot stand gekomen in een proces van twee jaar. De decentrale overheden hebben de afgelopen twee jaar inhoudelijk inbreng kunnen leveren en zijn bestuurlijk meegenomen. Dit heeft geleid tot het ontwerp NPLG dat nu ter visie ligt. Aan de CWS wordt gevraagd in te stemmen met de voorliggende concept zienswijze van de Unie op het ontwerp Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De kopgroep NPLG heeft de zienswijze al besproken. Het nieuwe kabinet bepaalt uiteindelijk of het NPLG vastgesteld wordt. De CWS geeft een uitgebreide reactie. Detailopmerkingen zijn door aanwezige Uniemedewerkers direct verwerkt. Dit verslag geeft op een wat hoger abstractieniveau een weergave van wat is ingebracht.

- De CWS spreekt complimenten uit aan de netwerkgroep, de kopgroep en met name aan Els van Bon.
- Het is van belang om in de hoofdtekst het grensoverschrijdende aspect op te nemen.
- Er is niet alleen bodemdaling in veenweidegebieden, ook op bijvoorbeeld kleigronden kan bodemdaling optreden.

- In de bijlage komt hetgeen staat onder 'waterschap specifieke aandachtspunten' niet goed uit de verf, wellicht kunnen daar 2 bijlagen van gemaakt worden?
- Wellicht komt vanuit het Fries Landbouw Collectief nog een zienswijze.
- Afstemming tussen Rijksprogramma's baart zorgen. Zo is er een tempoverschil tussen de KRW en het NPLG, terwijl veel provincies KRW- en natuurmaatregelen in het NPLG hebben gebracht.
- Beekdalen als onderwerp zit er maar summier in, dat zou aangevuld moeten worden.
- Het neveneffect van bodemdaling afremmen in veenweide is een slechte waterkwaliteit. In veenweidegebieden is sprake van een achtergrondbelasting die niet afkomstig is uit de landbouw. Van belang om onderzoek hiernaar te verspreiden onder de relevante waterschappen.
- Verzilte kustgebieden blijven afhankelijk van aanvoer van zoetwater.
- Hoe organiseren we integrale besluitvorming? Hoe kunnen we het meest doelmatig gezamenlijke doelstellingen per gebied gaan halen? Hoe gaan we de KRW (op termijn) wel gaan halen, of hoe gaan we de doelen zo goed mogelijk halen? Het zou moeten gaan over de randvoorwaarde van water om voldoende voortgang te kunnen halen.
- De lange termijn (een perspectief) is van belang voor de landbouw, evenals samenhang van zaken. Als er geen beweging is, is het lastig om zaken te realiseren. Financiering is daarbij heel belangrijk.
- Waterschappen moeten niet op een landbouwstoel gaan zitten, maar hebben wel belang bij een perspectief voor de landbouw. Waar zijn we als waterschappen dan van, waar moeten we wat van gaan vinden?
- In de brief wordt gesproken over 'zachtere grenzen tussen landbouw en natuur' maar er staat niet op welke wijze we dat willen realiseren. Via landschapsgrond?
- Komt er wel financiering voor het programma? Wat gebeurt er als waterschappen alle wensen op tafel leggen en er vervolgens geen financiering komt? Wellicht voor financiën een disclaimer opnemen?
- In beekdalen gaat het zowel om kwantiteit als kwaliteit van water.

Twee weken gelden is in de Tweede Kamer ingestemd met de begroting van LNV. Nu is het aan de Eerste Kamer om in te stemmen, waarmee er 1,28 miljard beschikbaar komt, met veel meekoppelkansen voor beekdalen, KRW etc. Parallel wordt er ook gewerkt aan een uitwerkingsagenda. Daarover wordt verder doorgepraat in de kopgroep. De CWS geeft Erik den Hertog mandaat om de zienswijze aan te passen in lijn met de genoemde punten.

4. Positionering waterschappen aanpak funderingsschade (bijlage CWS 24-3. Ter besluitvorming).

Eind februari verschijnt het RLI advies over een nationale aanpak funderingsschade. Het is de verwachting dat de waterschappen in dit advies een rol krijgen toebedeeld bij de aanpak om meer schade in de toekomst te voorkomen. Waterschappen benadrukken dat de funderingsproblematiek duidelijk maakt hoe belangrijk het is om het water en bodemsysteem uitgangspunt te laten zijn bij locatiekeuzes en inrichtingsmaatregelen. Het stuk is met name opgesteld om iets beter gesteld te staan als na publicatie van het RLI advies naar een reactie wordt gevraagd. Anke van Houten (Uniebureau) geeft een toelichting (zie bijlage CWS 24-4c). De CWS geeft een uitgebreide reactie. Detailopmerkingen zijn door aanwezige Uniemedewerkers direct verwerkt. Dit verslag geeft op een wat hoger abstractieniveau een weergave van wat is ingebracht.

- Problematiek rond funderingsschade is fors en complex, pas op met het accepteren van een verantwoordelijkheid waar waterschappen geen invloed op hebben (neem geen aap op je schouder). Het wijzigen van governance is geen oplossing omdat waterschappen geen mogelijkheid hebben om problemen aan te pakken.
- Grondwaterpeil in stedelijk gebied valt onder de zorgplicht van gemeenten. Iedere perceeleigenaar is principe verantwoordelijk voor het grondwater op het eigen terrein.
- Het platform slappe bodems zou hierbij betrokken moeten worden. Goed als waterschappen zich aanmelden.

- We hoeven als waterschappen de financiële en juridische verantwoordelijkheid niet op ons te nemen, maar kunnen wel de kennis die we hebben delen. Juist waterschappen moeten initiatief nemen om andere partijen verder te helpen.
- Waterschappen kunnen wellicht toch grondwaterstanden beïnvloeden via oppervlaktewater
- Waterschappen kunnen niet alles oplossen, maar moeten daarnaast ook niet wegkijken.
- Een verdiepende stap is nodig, over wat de rol is van het waterschap bij grondwater. Wie gaat waarover en wie is waar verantwoordelijk voor? Ook de provincie heeft een rol in het grondwaterbeheer.
- Als er gesleuteld wordt aan het grondwater, worden de opgaven voor droogte en wateroverlast beide groter. Daarin hebben waterschappen wel een rol.
- In het noorden is bodemdaling als gevolg van gaswinning relevant. Peilaanpassing als gevolg van bodemdaling kan claims voorkomen.

De voorzitter dankt de CWS leden voor de aandachtspunten die benut kunnen worden voor een houtskoolschetspositionering, aan de hand waarvan we met elkaar zullen spreken, om daarna via de CWS te komen tot een definitieve positionering.

5. Rondvraag

6. Sluiting